

Oikeuskansleri käytti puheenvuoron valtioneuvoston yleisistunnon 26.3.2020 päätteeksi tarpeesta huolehtia toimeentulon turvaa koskevien asioiden viivytyksettömästä käsittelystä asiakkaiden ja käsiteltäväksi tulevien asioiden määrän nopeasti kasvaessa koronaviruksen aiheuttaman pandemian yhteiskunnallisena seurauksena.

Toimeentulon turvaa koskevien asioiden viivytyksetön käsittely

Arvoisa pääministerin sijainen ja muut valtioneuvoston jäsenet,

Minulla ei valtioneuvoston virkatoimien laillisuusvalvoja ollut huomauttamista valtioneuvoston tässä istunnossa päättämiin hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi työsopimuslain, merityösopimuslain ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksillä mahdollistetaan yritysten sopeutuminen ja turvataan lomautettujen toimeentuloa Covid19 –pandemian aikana. Valtioneuvoston oikeuskanslerin perustuslaissa säädettyihin tehtäviin kuuluu varmistaa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Tästä syystä kiinnitän valtioneuvoston huomiota seuraavaan:

Covid19 -pandemia näyttää lisäävän nopeasti toimeentulon turvan tarvetta ja työttömyysturvan asiakasmääriä. Valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa annetaan toistuvasti laillisuushuomautuksia siitä, että työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen tai työttömyysturvan tai toimeentulotuen käsittely ovat viivästyneet lainvastaisella tavalla. Laillisuusvalvonnan ja ihmisten yhteydenottojen perusteella on kansalaisilla huolta asiasta. Olen laillisuusvalvojana huolestunut siitä, että perustuslain 19 §:n 2 momentissa säädettyä oikeutta perustoimeentulon turvaan koskevat asiat saadaan käsiteltyä riittävän joutuisasti. Perustuslain 21 §:ssä säädetty oikeus hyvään hallintoon edellyttää tätä ja erityisesti myös lomautuksen, irtisanomisen tai yritystoiminnan hii-pumisen johdosta toimeentulovaikkeuksiin joutuneiden ihmisten toimeentulon ja hyvinvoinnin perusedellytysten turvaaminen. Asia on merkityksellinen myös perustuslain 18 §:ssä säädetyn oikeuden työhön ja työllisyyden sekä siihen perustuvan toimeentulon edistämisen kannalta. Olen huolestunut, pystyykö etuisuuksia ja työllistymiseen liittyviä asioita käsittelevä hallintomme (työttömyyskassat, TE-toimistot ja niiden yhteisistä palveluista vastaava Kehä -keskus, Kela) vastaamaan joustavasti ja tehokkaasti nopeasti lisääntyneeseen palvelutarpeeseen ja asiakasmääriin. Tämä nähdäkseni vaatii nyt valtioneuvostolta erityisiä toimenpiteitä.

Samalla kerron valtioneuvostolle tiedoksi, että apulaisoikeuskansleri on käynnistänyt omat aloitteet:

- 1) Kelan varautuminen mm. työttömyysetuuksia, perustoimeentulotukea, asumistukea sekä sairaus- ja tartuntatautipäivärahoja koskevien asiämäärien huomattavaan kasvuun Covid-19 pandemian ja poikkeusolojen vaikutusten vuoksi. (OKV/7/50/2020)
- 2) Varautuminen oikeutta työttömyysturvaan koskevien asiämäärien huomattavaan kasvuun TE-toimistoissa Covid-19 pandemian ja poikkeusolojen vaikutusten vuoksi. Selvitys pyydetty KEHA-keskukselta (OKV/8/50/2020)

Ylimmän laillisuusvalvonnan toimet voivat vain antaa lisätukea ihmisten oikeuksien toteutumiselle. Valtioneuvoston tehtävänä on huolehtia hallinnon asianmukaisesta toiminnasta ja perusoikeuksien toteutumisen edellytyksistä.

Valtioneuvoston oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

OIKEUSKANSLERIN VIRASTO